

Sprawozdanie z Jubileuszowej Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej *Małżeństwo i rodzina w prawie kanonicznym i w prawie polskim*

W dniach 5-7 września 2016 r. odbyła się we Włocławku XXV Jubileuszowa Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. *Małżeństwo i rodzina w prawie kanonicznym i w prawie polskim*. Miejszem sesji naukowych, jak również obrad Walnego Zebrania Stowarzyszenia Kanonistów Polskich, było Wyższe Seminarium Duchowne znajdujące się przy ul. Prymasa Stanisława Karnkowskiego 3. Organizatorami Konferencji byli: Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Sąd Kościelny Diecezji Włocławskiej, Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL oraz Katedra Kościelnego Prawa Publicznego i Konstytucyjnego KUL. Patronat objął Biskup włocławski dr Wiesław Alojzy Mering.

Udział w Konferencji wzięło około 150 osób, choć nie każdy uczestniczył we wszystkich sesjach. Z całej Polski przyjechali do Włocławka wykładowcy prawa i prawa kanonicznego – duchowni, jak i świeccy, oficjałowie i pracownicy sądów kościelnych, pracownicy kurii diecezjalnych, adwokaci oraz sędziowie sądów polskich. W wykładach uczestniczyli również doktoranci i studenci wydziałów: prawa kanonicznego oraz prawa i administracji różnych uczelni.

Wśród szczególnych gości uczestniczących w Konferencji znaleźli się: abp dr Stanisław Gądecki, Przewodniczący Konferencji Episkopatu Polski, Metropolita poznański; bp dr Ryszard Kasyna, Przewodniczący Rady Prawnej Konferencji Episkopatu Polski, Biskup pelpliński; bp dr hab. Artur Miziński, Sekretarz Generalny Konferencji Episkopatu Polski; bp dr Wiesław Alojzy Mering, Biskup włocławski oraz hierarchowie z zagranicy: bp Antoni Dziemianko, Biskup piński (Białoruś) i bp Marian Buczek, Biskup Senior Diecezji charkowsko-zaporoskiej (Ukraina). Nie zabrakło również przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości, zwłaszcza Departamentu Spraw Rodzinnych i Nieletnich.

Pierwsi uczestnicy tego naukowego wydarzenia przyjechali do Wyższego Seminarium Duchownego już wczesnym popołudniem w poniedziałek. Konferencję podzielono na pięć sesji naukowych, trzy odbyły się we wtorek, a dwie w środę. Po każdej sesji została przeprowadzona burzliwa i owocna dyskusja.

Przemowy podczas oficjalnego otwarcia Jubileuszowej Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej wygłosili: ks. prof. UKSW dr hab. Janusz Gręźlikowski – Oficjał Sądu Kościelnego Diecezji wrocławskiej, bp dr Wiesław Alojzy Mering – Biskup wrocławski oraz ks. prof. dr hab. Józef Krukowski – Prezes Stowarzyszenia Kanonistów Polskich. Ks. prof. UKSW dr hab. Janusz Gręźlikowski przywitał przybyłych gości, poczynawszy od hierarchów kościelnych. Wyraził swoje zadowolenie, że to właśnie we Wrocławku zostało zorganizowane tak ważne naukowe wydarzenie. Bp dr Wiesław Alojzy Mering w swoim przemówieniu stwierdził, że Wrocławek w tych dniach stał się stolicą kanonistów polskich. Biskup nawiązał do historii, podkreślając, że diecezja wrocławska to diecezja świętych i męczenników. Przypomnił, iż Kardynał Stefan Wyszyński był związany z tym miejscem. Głos w imieniu Stowarzyszenia Kanonistów Polskich zabrał ks. prof. dr hab. Józef Krukowski. Złożył podziękowania na ręce bp. dr. Meringa oraz Oficjała Sądu Kościelnego we Wrocławku. Prezes przybliżył historię powstania się Stowarzyszenia. Na koniec przemówienia dokonał symbolicznego gestu przekazania Biskupowi wrocławskiemu publikacji z poprzednich konferencji, które są owocem wielu lat pracy kanonistów. W ostatniej części powitania zostały odczytane przez ks. dr. Sebastiana Osińskiego – sędziego Sądu Kościelnego Diecezji Wrocławskiej – listy gratulacyjne od kard. Zenona Grocholewskiego oraz kard. Tarcisio Bertone z Rzymu.

Pierwszą sesję prowadził ks. prof. dr hab. Józef Krzywda. Otworzył ją ks. prof. dr hab. Józef Krukowski referatem dotyczącym małżeństwa jako fundamentu rodziny, skupiając się przede wszystkim na problemach aksjologicznych i prawnych. W wystąpieniu wielokrotnie zostało podkreślone, że rodzina i małżeństwo są ze sobą nierozzerwalnie związane, a ponadto są one fundamentem dla religii i kultury chrześcijańskiej. Następnie głos zabrał Mikołaj Pawlak – dyrektor Departamentu Spraw Rodziny i Nietletnich Ministerstwa Sprawiedliwości. W czasie przemówienia przedstawił pokrótce zakres działania nowego departamentu powołanego 23 czerwca przez Premier Beatę Szydło. Dyrektor Pawlak przyjechał do Wrocławka wraz ze swoją zastępczynią Anną Andrzejewską, która pełni funkcję pełnomocnika Ministra Sprawiedliwości ds. Konstytucyjnych Praw Rodziny. Następnie

wystąpił prof. dr hab. Stanisław Stadniczeńko. Prelegent na wstępie zaznaczył, że w jego ocenie nie ma kryzysu wartości, tylko istnieje kryzys człowieczeństwa, ponieważ to człowiek nie umie dbać o wartości. W dalszej części przeszedł do omówienia problemu alternatywnych modeli rodziny, podkreślając, że są one pozbawione choćby jednej cechy tradycyjnej rodziny.

Drugiej sesji przewodniczył bp dr hab. Artur Miziński. Jako pierwszy swój referat wygłosił prof. UO dr hab. Paweł Sobczyk na temat *Ochrony funkcji prokreacyjnej rodziny w prawie polskim*. Prelegent swoje wystąpienie podzielił na dwie części: ogólną i szczegółową. Zaznaczył na wstępie, że ochrona w prawie polskim ma charakter interdyscyplinarny i nie jest tożsama z opieką. Na koniec wysunął postulat podjęcia prac nad kompleksowym i systemowym uregulowaniem problematyki ochrony funkcji prokreacyjnej rodziny w prawie polskim. Następnie wystąpił ks. prof. dr hab. Zbigniew Janczewski z referatem pod tytułem *Ochrony funkcji prokreacyjnej rodziny w prawie kanonicznym*. Prelegent zaakcentował fakt, że prokreacja jest jednocześnie darem i zadaniem człowieka. Kościół musi jej bronić. Na zakończenie przedstawiono rozważania, czy w kanonicznym prawie karnym nie należy wprowadzić ochrony życia, które jest sztucznie tworzone i czy nie powinna zostać wprowadzona kara za zapłodnienie *in vitro*, ponieważ niszczone są w ten sposób ludzkie zarodki. Jako ostatni w tej części konferencji głos zabrał ks. prof. KUL dr hab. Mirosław Sitarz, przedstawiając problem *Ochrony funkcji wychowawczej rodziny w prawie kanonicznym*. Prelegent zaznaczył, że należy rozróżniać wychowanie od wykształcenia, ponieważ to drugie odnosi się wyłącznie do intelektualnego rozwoju, a wychowanie w rodzinie do pełniejszego człowieczeństwa. Kościół nie może zrzec się ochrony funkcji wychowawczej. W wystąpieniu zostały przywołane słowa Jana Pawła II i Prymasa Wyszyńskiego.

Przewodniczenia trzeciej sesji podjął się ks. prof. KUL dr hab. Piotr Stanisław. Jako pierwszy przemawiał ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski z referatem dotyczącym *Problemu Komunii św. katolików żyjących w małżeństwie cywilnym*. Prelegent na wstępie zwrócił uwagę, że rozwija się mentalność prorozwodowa, która przyczynia się do zwiększania liczby rozwodów wśród katolików. Następstwem tego jest dotkliwe odczuwania przez wiele osób niemożliwości korzystania z sakramentów, zwłaszcza Komunii św. Na poparcie tej tezy przytoczył stanowiska wielu kanonistów odnoszące się do omawianego problemu oraz słowa Papieża Franciszka. Jako drugi w popołudniowej sesji ks. prof. KUL dr hab. Leszek Adamowicz przedstawił wykład na temat *Małżeństw katolików z prawosławnymi*. Prelegent zaznaczył, że

kościół prawosławne co do zasady bronią nierozzerwalności małżeństwa. Różnica między katolikami a prawosławnymi polega na tym, że ci drudzy uznają istnienie węzła małżeńskiego nawet po śmierci. Dopuszczają jednak zawarcie drugiego małżeństwa po śmierci współmałżonka ze względu na ludzką słabość. Jako ostatni tego dnia wystąpił ks. prof. dr hab. Ginter Dzierżon, pochylając się nad zagadnieniem *Małżeństw katolików z muzułmanami*. Wskazał, że prawo muzułmańskie zezwala muzułmanom zawrzeć małżeństwo z kobietami wyznania katolickiego. Dzieje się tak, gdyż ze względu na to, że w religii muzułmańskiej prawo i obowiązek wychowania religijnego dzieci spoczywa na ojcu. Jednak muzułmanka nigdy nie może zawrzeć związku małżeńskiego z wyznawcami innych religii. Prelegent podjął rozważania na temat ważności takiego małżeństwa. W konkluzji ks. prof. dr hab. Dzierżon stwierdził, że dla mężczyzny taki węzeł jest ważny, jednak dla kobiety nie. W tym kontekście postawił pytanie, czy należy zezwalać na śluby katolików z muzułmankami i czy świadek urzędowy powinien asystować przy zawieraniu takiego małżeństwa.

Wieczorny program konferencji przewidywał trzy wydarzenia. O godz. 18.00 w Bazylice Katedralnej pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny została odprawiona uroczysta koncelebrowana Eucharystia pod przewodnictwem Biskupa włocławskiego Wiesława Alojzego Meringa. Po Mszy św. o godz. 19.45 w Wyższym Seminarium Duchownym odbyło się Walne Zebranie Stowarzyszenia Kanonistów Polskich, podczas którego m.in. przedstawiono sprawozdanie, a uczestnicy konferencji, którzy nie należeli jeszcze do Stowarzyszenia mogli wstąpić w jego szeregi. O godz. 20.15 wszyscy zostali zaproszeni na uroczystą kolację.

Na ostatni dzień tego naukowego wydarzenia zaplanowano dwie sesje naukowe. Pierwszej przewodniczył bp Antoni Dziemiątko. W tej części przewidziano jeden godzinny referat zatytułowany *Synod Biskupów na temat małżeństwa i rodziny*, który wygłosił abp dr Stanisław Gądecki. Podczas wystąpienia zostały przedstawione i omówione dwadzieścia dwa wskazania pastoralne zawarte w *Amoris Laetitia* Papieża Franciszka. Po zakończeniu czwartej sesji Prezes Stowarzyszenia Kanonistów Polskich poinformował zebranych, że Walne Zebranie na wniosek Zarządu postanowiło nadać abp. dr. Stanisławowi Gądeckiemu oraz bp. dr. Wiesławowi Alojzemu Meringowi tytuł honorowych członków Stowarzyszenia.

Ostatniej, piątej sesji Jubileuszowej Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej przewodniczył bp Marian Buczek. Jako pierwszy wystąpił ks. dr hab. Piotr Majer, przedstawiając wykład zatytułowany *Proces skrócony – szanse*

i obawy. Prelegent zwięźle omówił tzw. proces biskupi. Zaznaczył, że trudno zdefiniować oczywistą nieważność małżeństwa. Jak zauważył, przypadki prowadzenia procesu skróconego nie są częste. Do tej pory w Krakowie miała miejsce jedna taka sprawa. Na koniec wskazał art. 14 m. p. *Mitis Iudex Dominus Iesus* jako bardzo niebezpieczny zapis, który może być traktowany w sposób uproszczony. Temat *Apelacji w kanonicznym procesie małżeńskim* podjął ks. prof. dr hab. Tomasz Rozkrut. W wystąpieniu została przedstawiona historia apelacji. Prelegent zaznaczył, że wierni często korzystają z apelacji, natomiast bardzo rzadko składają skargę o nieważność wyroku. W konkluzji stwierdził, że Papież Franciszek wprowadził pewne ograniczenia do apelacji, aby przyspieszyć proces i nie blokować oczywistych rzeczy. Ostatni referat wygłosił o. dr hab. Piotr Skonieczny. Przeanalizował on problem: *Jedno czy wiele postępowań w sprawach małżeńskich? O jedności procesu małżeńskiego po m. p. Mitis Iudex Dominus Iesus*. Prelegent zauważył, że Papież Franciszek przekonuje, iż prawo ma służyć wiernym, dlatego należy je reformować. Zwrócił uwagę, jak ważna jest poprawność języka kanonicznego. W prawie świeckim istnieje wielość procedur, natomiast w prawie kanonicznym występuje jedność procesu. Należy odróżniać postępowanie od procesu.

Zamknięcia Konferencji dokonał ks. prof. dr hab. Józef Krukowski. Podziękowania i wyrazy uznania za zorganizowanie tego naukowego wydarzenia zostały złożone na ręce Biskupa wrocławskiego dr. Wiesława Alojzego Meringa. Prezes Stowarzyszenia Kanonistów Polskich zaznaczył, że zgodnie z tradycją materiały pokonferencyjne będą opublikowane w formie książkowej. Na zakończenie, przychylając się do inicjatywy Metropolity poznańskiego, zaprosił wszystkich do Poznania, gdzie w przyszłym roku odbędzie się kolejna konferencja.

Zuzanna Maj
Wydział Prawa Kanonicznego UKSW